



POLSKA
bez barier



Przewodnik

Przewodnik
POLSKA
bez barier

STANISŁAW FRANCUZ – geograf, fotograf, filmowiec, wykładowca i ekspert d/s turystyki, instruktor przewodnictwa i ochrony przyrody PTTK. Autor licznych przewodników po Polsce dla osób niepełnosprawnych. Twórca i realizator wydawnictw multimedialnych na CD i DVD, serwisów WWW, folderów i książek o tematyce turystycznej. Przewodnik turystyczny po Dolnym Śląsku, Przewodnik Sudecki. Pilot wycieczek turystycznych. Doktorant na wydziale Pedagogiki DSW we Wrocławiu. Na filmowaniu, fotografii i podróżach w kraju i zagranicą spędza średnio 2/3 roku.

MARTA FRANCUZ – studentka V roku Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Pilotka wycieczek turystycznych. Autorka wielu opracowań promocyjnych dla Dolnego Śląska, Wielkopolski i Lubuskiego oraz Polski. Korektor tekstów do folderów i publikacji turystycznych m.in. Zima na Dolnym Śląsku, Dolny Śląsk dla dzieci i młodzieży, Atrakcje Dolnego Śląska i Dolny Śląsk z lotu ptaka, Wielkopolska bez barier, Pasjonatka gór, żagli, szymbowców, uczy dzieci gry na pianinie. Nie potrafi się nudzić – „Po co tracić czas, gdy mogę poznać świat i ludzi?”

MARCIN FRANCUZ – student Politechniki Wrocławskiej - Mechanika i Budowa Maszyn specjalność Inżynieria Lotnicza. Fotograf i filmowiec, wolontariusz w stowarzyszeniu PROGRES. W firmie Interior Multimedia i Wydawnictwa autor zdjęć, filmów (z lotu ptaka) i tekstów do opracowań, wydawnictw książkowych, filmowych, multimedialnych z zakresu turystyki i promocji regionów Polski. Żeglarz, motorowodnik, pasjonat turystyki, motocykli i gry na gitarze.

WIKTOR FRANCUZ – uczeń VI LO we Wrocławiu, wolontariusz, pasjonat wycieczek turystycznych i przyrody. Siermię jachtowy i motorowodnik. Z aparatem fotograficznym w rękach już od 10 roku życia. Autor wielu zdjęć do wydawnictw w firmie INTERIOR. Współautor fotografii i filmów do przewodnika turystycznego pt. „Dolny Śląsk – otwarty dla każdego – 100 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych”. Województwo Wielkopolskie bez barier 70 tras... Asystent w reportażach filmowych i transmisjach TVONLINE.



Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich
PROGRES

55-120 Oborniki Śląskie, ul. Dworcowa 44/4
www.progres.media.pl

Projekt współfinansowany ze środków PFRON



ISBN 978-83-930088-5-8



www.bezbarier.turystyka.pl, www.bezbarier.info.pl

POLSKA bez barier



500 tras turystycznych
dla osób niepełnosprawnych





Przewodnik

POLSKA bez barier

500 tras turystycznych
dla osób niepełnosprawnych



Stanisław Francuz, Marta Francuz,
Wiktor Francuz, Marcin Francuz

W przewodniku zaprezentowano trasy o trzech stopniach trudności¹:

- * (jedna gwiazdka) trasa łatwa, nizinna, bez większych przeszkód, dostępna w 100% dla wózkowiczów;
- ** (dwie gwiazdki) trasa o pewnym stopniu trudności, niewielkie podjazdy, długość do 7 km, utrudnienia w postaci nierówności na drodze lub trasy wodne;
- *** (trzy gwiazdki) trasa trudna, długa lub powyżej 7 km, o sporej ilości podjazdów (różne przeszkody na trasie, często wymagane wsparcie wózkowicza przez osoby trzecie), w tym trasy kajakowe, wodne wielodniowe.

¹ gwiazdki są podane zarówno w spisie treści przy tytule trasy, jak i przy tytule opisu trasy.



Projekt współfinansowany ze środków PFRON.

Przedstawione treści wyrażają poglądy realizatora projektu i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska PFRON.

Autorzy: *Stanisław Francuz, Marta Francuz, Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Konsultacje wersji dla niewidomych: *Patryk Miś*

Na okładce: *Agata Rocznik*

Projekt i opracowanie graficzne: *Andrzej Duliba*

Wykonanie map: *Aleksandra Domeradźka, Andrzej Duliba, Robert Lachmann*

Foto: *Stanisław Francuz, Marcin Francuz, Wiktor Francuz, Marta Francuz,*

Andrzej Kopystyński, Anna Kopystyńska, Andrzej Duliba, Mirosław Karasiuk,

Cezary Kopczyński, Bartłomiej Karwacki, Piotr Żyła, Robert Lachmann,

Waldemar Brygier, Andrzej Wilk.

Recenzja: *Joanna Szczepankiewicz-Battek*

Korekta merytoryczna: *Marta Francuz, Grażyna Francuz, Wiktor Francuz,*

Edward Kaszuba, Joanna Szczepankiewicz-Battek, Marek Battek, Katarzyna Rebizant

Weryfikacja techniczna: *Andrzej Kopystyński, Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Obsługa informatyczna: *Andrzej Kopystyński*

Współpraca merytoryczna: LOTUR, WOT Poznań, PLOT Poznań, PROT Rzeszów

DTP: INTERIOR Multimedia i Wydawnictwa

Wydanie I, Wrocław 2016

© Copyright by:

Wydawca: INTERIOR Multimedia i Wydawnictwa

Stanisław Francuz, ul. Stabłowicka 72, 54-058 Wrocław,

www.interior.net.pl, www.tourist.net.pl

na zlecenie

Stowarzyszenia Inicjatyw Obywatelskich PROGRES

www.progres.media.pl

ISBN: 978-83-930088-5-8

Druk: Stolgraf oddział Świdnica, ul. M. Konopnickiej 13,

58-100 Świdnica, tel. 74 853 69 97, www.stolgraf.pl



Szanowni Państwo!

Pod względem turystycznym Polska jest jednym z najatrakcyjniejszych regionów w Europie. Wyjątkowe atuty sprawiają, że przybywa tu wielu gości z kraju i zagranicy. Wśród nich są również osoby z niepełnosprawnością. Starając się zaspokajać także ich potrzeby i oczekiwania, oddajemy do Państwa dyspozycji przewodnik pt. Polska bez barier - 500 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych. Poprzez to wielonarzędziowe wydawnictwo chcemy zaprosić Państwa do skorzystania z bogatej i różnorodnej oferty turystycznej, jaką ma nasz kraj. Wierzymy, że przewodnik ułatwi wszystkim gościom planowanie pobytu, pomoże uzyskać dostęp do niezbędnych informacji, a także przyczyni się do włączenia jak największej grupy osób z niepełnosprawnością do aktywnego uczestnictwa w turystyce.

Mamy ogromną nadzieję, że pobyt będzie dla Państwa na tyle ciekawy i inspirujący, że powrócicie tu jeszcze nie raz. Do zobaczenia na pozbawionych barier polskich szlakach turystycznych!

Z wyrazami szacunku

*Stanisław Francuz, Marta Francuz,
Marcin Francuz, Wiktor Francuz*



Polska położona jest w Europie Środkowej między Morzem Bałtyckim na północy a Sudetami i Karpatami na południu, w przeważającej części w dorzeczu Wisły i Odry.

Charakteryzuje się zmienną rzeźbą terenu – góry przeplatają się z nizinami i pojezierzami, klimat alpejski z takim, w którym dojrzewa winorośl. Ukryte górskie wodospady, rzeki oraz bagna są domem dla licznych ptactwa wodnego. To kraina dzięki wciąż przyrody licznych borów, jezior i rozwijającej się pośród niej cywilizacji. Liczne miasta takie jak Kalisz, Gniezno, Poznań, Kraków, Wrocław, Gdańsk, Szczecin szczycą się ponad tysiącletnią tradycją.

Polska to kraj o bogatym dziedzictwie kulturowym i historycznym a jednocześnie młody duchem licznych uczelni wyższych zasilanych przez młodzież z kraju i zza granicy.

Polska to kolebka kultury, znana na skalę międzynarodową z festiwali muzycznych, filmowych, teatralnych i wielu wydarzeń sportowych: (Wratislavia Cantans, Teatry Uliczne, Festiwal Chopinowski, Sopot Festival, Festiwal w Opolu).

Poszczególne krainy Polski mają swój odrębny, niepowtarzalny charakter, składają się nań zabytki, kulinaria, folklor, ciekawe imprezy kulturalne i sportowe.

Polska może poszczycić się bogactwem zamków, pałaców, klasztorów i kościołów. Takie ikon jak Malbork, Książ, Czochoa, Lubiąż, Krzeszów przyciągają co roku rzesze turystów.

Zabytki i miasta wpisane na listę UNESCO takie jak Kraków, Zamość, Toruń, Wieliczka, Kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze, Warszawa oraz genialna Hala Stulecia zaprojektowana przez Maxa Berga we Wrocławiu, to gwarancja doświadczeń kulturowych i historycznych na najwyższym poziomie.



Dzieje Polski to także liczne związki z Niemcami, Austrią, Rosją, Litwą i Ukrainą oraz osiedlającymi się tu przez stulecia Żydami. W krajobrazie pozostały do dziś cerkwie, kościoły, meczety i synagogi.

Polska to kraina, która obfituje w wiele mrocznych legend i tajemnic, a podziemia, kopalnie, lochy i fortyfikacje pełne są szyfrów i zagadek czekających na swych odkrywców. Ziemia tu obfituje w liczne minerały oraz źródła mające dobroczynny wpływ na nasze zdrowie. Turystów i gości przyciągają uzdrowiska sudeckie i karpackie, w centralnej Polsce i nad Bałtykiem. Powietrze przesycone jest zapachem borów sosnowych, kwitnących wiosną rzepaków, akacji oraz lip. Pięknie jest tu o każdej porze roku – od zimy tatrzańskie poprzez pełną barw bukowych lasów jesień nad przełomem Dunajca. Na Wasze przybycie czekają liczne parki narodowe i krajobrazowe. Od gór przez wyżyny i pojezierza, aż do Bałtyku.

Na szczególną uwagę zasługują przedziwne grupy skalne w Sudetach: Szczeliniec Wielki, Błędné Skały i Szlak Skalnych Grzybów w Górach Stołowych.

Tysiące ścieżek górskich, przytulnych schronisk i znakomicie przygotowana baza turystyczna czekają na wędrowców. Znajdą tu coś dla siebie nawet najbardziej wymagający. W górach królują sporty zimowe, ale można uprawiać tu również, rafting, wspinaczkę, przeprawy przez mosty linowe, loty widokowe na parolotni i szybowcu. Niziny i pojezierza zaś kuszą licznymi szlakami rowerowymi, jazdą konną, kajakami oraz żeglarstwem.

Poszukującym kontaktu z naturą Polska oferuje agro oraz ekoturystykę. Malownicze, spokojne, otoczone nieskazitelną naturą gospodarstwa wiejskie są idealnym miejscem na odzyskanie sił witalnych, oderwanie się od codziennej gonitwy, wyciszenie oraz relaks. Zapraszamy do Polski bez barier!





ZPM

Zachodniopomorskie
str. 736-775

POM

Pomorskie
str. 480-531

W-M

Warmińsko-mazurskie
str. 612-651

K-P

Kujawsko-
pomorskie
str. 100-139

PDL

Podlaskie
str. 446-479

LBU

Lubuskie
str. 182-219

WLP

Wielkopolskie
str. 652-735

MAZ

Mazowieckie
str. 304-365

ŁDZ

Łódzkie
str.
220-253

LBL

Lubelskie
str. 140-181

DŚL

Dolnośląskie
str. 10-99

OPO

Opolskie
str.
366-403

ŚL

Śląskie
str.
532-583

ŚW

Świętokrzyskie
str. 584-611

MŁP

Małopolskie
str. 254-303

PKR

Podkarpackie
str. 404-445



WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

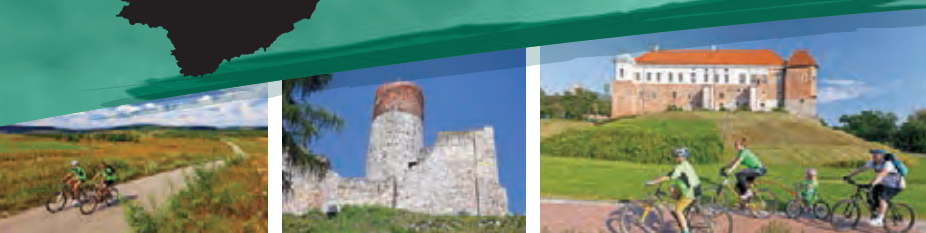
ŚW





WOJEWÓDZTWO

ŚWIĘTOKRZYSKIE



Województwo świętokrzyskie leży w obrębie Wyżyny Małopolskiej, na obszarze obejmującym Wyżynę Kielecką, Nieckę Nidziańską i wschodnią część Wyżyny Przedborskiej

Świętokrzyskie graniczy od północy z województwem mazowieckim, od wschodu z lubelskim, od południowego-wschodu z podkarpackim, od południa z małopolskim, od południowego-zachodu ze śląskim zaś od zachodu z łódzkim. Region położony jest na lewostronnej części dorzecza Wisły. Głównym ośrodkiem administracyjnym województwa i jego stolicą są Kielce. Są miastem największym pod względem terytorialnym i zarazem głównym ośrodkiem miejskim, przemysłowym, kulturalno-naukowym. Innymi większymi miastami świętokrzyskiego są Skarżysko-Kamienna, Ostrowiec Świętokrzyski i Starachowice. Główne rzeki województwa to Kamienna i Nida, lewe dopływy Wisły.

Świętokrzyskie jest zasobne w bogactwa mineralne. Najbardziej znacznymi są złoża surowców skalnych, takich jak wapień, margle, dolomity, piaskowce, siarka i gipsy, oraz tak zwane marmury kieleckie czy wydobywane głównie w Górach Świętokrzyskich (w Miedziancu i Wiśniówcu), Szydłowcu oraz Pińczowskie kwarcyty.

Województwo charakteryzuje się żyznymi glebami. Głównie są to czarnoziemy wytworzone z lessów, rędziny, a także gleby brunatne. Wraz ze sprzyjającym klimatem tworzą one znakomite warunki dla rozwoju rolnictwa.

Góry Świętokrzyskie to najstarsze góry w Polsce, stanowią część Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej. Utworzono tutaj Świętokrzyski Park Narodowy, który obejmuje najwyższe pasmo Gór Świętokrzyskich – pasmo Łysogór, o dł. ok. 15 km z dwoma kulminacjami (Łysica – 612 m i Łysiec – 595 m.).

Świętokrzyskie jest postrzegane jako obszar, w którym narodziło się polskie górnictwo kruszcowe i skalne. Bogata tradycja hutnictwa, metalurgii, ceramiki i kamieniarstwa jest tutaj głęboko zakorzeniona.

Uwagę turystów przyciągają zabytki w Sandomierzu, Baranowie Sandomierskim, Ujeździe, Wąchocku, Krzemionkach Opatowskich, muzea w Oblęgorku i Nagłowicach. W świętokrzyskim znajdują się również uzdrowiskowa – Busko-Zdroju i Solec-Zdrój.

Prężnie rozwija się turystyka piesza (ok. 1500 km szlaków), rowerowa (ok. 2000 km szlaków) i kajakowa. Warto odwiedzić Jaskinię Raj.

Rokrocznie na terenie województwa odbywają się liczne imprezy kulturalne, festiwale, masowe imprezy plenerowe czy pokazy. Świętokrzyskie słynie między innymi z organizowanych corocznie Dymarek Świętokrzyskich, które celebrowane są w Nowej Słupi.

Na terenie województwa występują liczne parki rozrywki m.in. Park Jurajski w Bałtowie.

Godnymi polecenia są liczne zabytki, jak np. zamek Krzyżtopór, gotycki kościół fundacji Kazimierza Wielkiego w Wiślicy, Muzeum Wsi Kieleckiej, kościół i klasztor Bernardynek w Świętej Katarzynie, klasztor Benedyktynów na Świętym Krzyżu, zamek w Chęcinach czy ponad 120 zabytków w różnym stylu, znajdujących się w Sandomierzu. Ciekawą jest także miejscowość o nazwie Bobrza, leżąca nad rzeką o tej samej nazwie. Od szesnastego wieku pracowały tam kuźnice i wielki piec, w którym wyrabiano między innymi działa i kule artyleryjskie. Ciekoty i przełom rzeki Lubrzanki czyli tak zwana Żeromszczyzna to teren, na którym dziecięce lata spędził Stefan Żeromski.

W Zagnańsku rośnie legendarny dąb Bartek, którego wiek szacuje się na ok. 600-1200 lat. Drzewo ma 30 m wysokości, obwód pnia 985 cm, zaś rozpiętość korony 20 na 40 m. Pod Bartkiem zasiadali królowie Bolesław Chrobry, Kazimierz Wielki i Jan III Sobieski.

Województwo świętokrzyskie w obecnych granicach stanowi niewielką część dawnego Księstwa Sandomierskiego. W jego sercu, na Łysej Górze (595 m. n.p.m.), wzniesiony został we wczesnym średniowieczu klasztor Benedyktynów, który skrywał relikwie Krzyża Świętego. Przybywali tu duchowni jak i świeccy pielgrzymi. Podobnie postępowali książęta i królowie Polski, czy to w przededniu bitwy, czy w intencji o następstwo tronu. Do czasów nowożytnych miejsce to powszechnie uznawane było za centrum całego kraju i najwyższą górę w całym Państwie. Niewątpliwie najważniejszym dla dziejów województwa świętokrzyskiego ośrodkiem jest miasto Sandomierz. Tu zaczęła się historia województwa – tu umiejscowiona została siedziba najpierw Ziemi Sandomierskiej, potem Księstwa Sandomierskiego i wreszcie województwa sandomierskiego. Wysoką rangę Sandomierza podkreślają liczne fundacje – świeckie i kościelne, reprezentowane dziś zachowanymi zabytkami.



MIASTO

KIELCE



Miasto położone jest na zachodnim krańcu Doliny Kielecko-Łagowskiej, rozdzielającej Góry Świętokrzyskie na część północną i południową nad rzeką Silnicą. Leżą w sercu Gór Świętokrzyskich i stanowią gospodarcze i turystyczne centrum województwa świętokrzyskiego. Miasto jest również zagłębiem budowlanym, ośrodkiem turystycznym, kulturalnym, a także miejscem geologicznych osobliwości. Na terenie Kielc znajduje się aż 5 rezerwatów przyrody m.in. Kadzielnia, Karczówka, Ślichowice, Wietrznia, Biesak-Białogon.

Dokładna data powstania Kielc jest trudna do określenia. W X w. wzniesiono kościół pw. św. Wojciecha. Na przełomie X i XI w., z nadania książęcego, właścicielami osady wraz ze znacznymi obszarami Gór Świętokrzyskich stali się biskupi krakowscy, którzy na wzgórzu, zwanym obecnie zamkowym, wybudowali kolegiatę pw. NMP. Wg Jana Długosza, biskup Gedeon w 1171 r. wybudował w Kielcach kościół, a biskup Wincenty Kadłubek przeniósł tu parafię z kościoła św. Wojciecha. Życie gospodarcze Kielc wówczas znacznie się ożywiło, odbywały się targi, odpusty i jarmarki. W 1229 r. przy kolegiacie powstała szkołka parafialna, wśród wychowanków której znalazł się znany dziejopisarz – Wincenty z Kielc. Wspaniałe rozwój zahamowały w połowie XIII w. najazdy tatarskie oraz walki o tron między Konradem Mazowieckim i Bolesławem Wstydlwym. Nie zachował się żaden przywilej ani dokument lokacyjny miasta. Jego rolę spełniał przywilej Leszka Białego z 1227 r., zezwalający na zakładanie osad na prawie niemieckim. Przypuszcza się, że Kielce były już w końcu XIII w. miastem. Po raz pierwszy mianem civitas Kielce zostały określone w 1359 r.

Przełom XV i XVI w. był bardzo pomyślny dla miasta. Kardynał Fryderyk Jagiellończyk w roku 1496 nadał Kielcom herb. Prawo istnienia otrzymał wówczas pierwszy w mieście cech szewców, którego założenie datowane jest na 1502 r. Przywilejem królewskim zostały potwierdzone prawa do dwóch jarmarków, wybudowano drogę z Kielc do Bodzentyna, powstały kolejne cechy: ślusarzy, bednarzy i krawców. Wyodrębniono centrum miasta w postaci rynku i odchodzących od niego ulic: dzisiejszej Bodzentyńskiej i Piotrkowskiej. W połowie XVI w.

wzniesiono na rynku jednopiętrowy budynek ratusza, a na wzniesieniu na wschód od miasta kościółek św. Leonarda.

Rozwój górnictwa żelaza i metali kolorowych w okalających Kielce miejscowościach przyczynił się w XVI i XVII w. do rozwoju miasta oraz napływu specjalistów z Polski i zagranicy, głównie Włochów, Węgrów, Słowaków i Niemców.

W Kielcach powstawały huty metali i szkła oraz manufaktury wytwarzające broje. Rozwój przemysłu przetwórczego miedzi po roku 1790 tak znacznie podniósł rangę Kielc, że przeniesiono tu miejsce obrad sejmików szlacheckich ziem sandomierskiej.

W roku 1661 ze swym dworem przebywał w Kielcach król Jan Kazimierz.

Wraz z najazdem szwedzkim zahamowany został okres prosperity. Najpierw wojska szwedzkie a następnie wojny domowe w Polsce, znacznie wstrzymały rozwój miasta.

Wiek XVIII upłynął pod znakiem powrotu do dawnej świetności. Zniszczenia wojenne szybko zostały usunięte, a Kielce wzbogaciły się o seminarium duchowne i szkołę średnią

Nowe zniszczenia przyniosła wojna polsko-rosyjska, a potem powstanie kościuszkowskie. W 1794 r. w Kielcach przebywał od 7 do 9 czerwca naczelnik Tadeusz Kościuszko, który kwaterował tu ze swoimi oddziałami po bitwie pod Szczekocinami. Wojciech Bartos Głowacki, ciężko ranny właśnie w tej potyczce, przewieziony do Kielc zmarł w tuższym szpitalu i najprawdopodobniej został pochowany na cmentarzu kolegiaty.

III rozbiór Polski zabrał niepodległość Kielcom, które weszły w skład Galicji Zachodniej (zabór austriacki). W 1809 r. miasto zostało włączone do Księstwa Warszawskiego.

Powstanie listopadowe zahamowało rozwój miasta aż do drugiej połowy XIX w.

Pod koniec lat 30-tych XIX w., Kielce uzyskały bezpośrednie połączenie z Warszawą i Krakowem. Powstał szpital św. Aleksandra, księgarnie i hotel Lardellego z salą teatralną. Po 1875 r. funkcjonowały już



MIASTO

KIELCE



w Kielcach 4 zakłady przemysłowe: browar, fabryka marmurów, tartak i młyn parowy. Ożywienie gospodarcze w dużej mierze spowodowane było otwarciem w 1885 r. linii kolejowej, przebiegającej przez Kielce z Dębina do Dąbrowy Górniczej. Rozpoczęły działalność pierwsze duże zakłady przemysłowe m.in. spółdzielnia „Społem”, fabryka szkła, wapienniki Kadzielnia i Wietrznia. Powstawały hotele, kościoły, synagoga, a na początku XX w. rozpoczęto telefonizację miasta. Życie kulturalne wzbogaciło się o nowy gmach teatru.

Po wybuchu pierwszej wojny światowej do Kielc wkroczyła Kompania Kadrowa Strzelców J. Piłsudskiego, a we wrześniu 1914 r. odbyło się tu zaprzysiężenie I Pułku Legionów Polskich.

Miasto odzyskało niepodległość po 123 latach niewoli w 1918 r.

W 1926 r. uruchomiono nową elektrownię, w 1927 r. sieć kanalizacyjną, a w 1929 r. sieć wodociągową. Kolejny wielki impuls stanowiło w latach 30-tych utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego. W ramach budowy COP na Kielecczyźnie rozbudowano zakłady zbrojeniowe w Radomiu i Starachowicach. Rozkwit miasta przerwała II wojna światowa, a wojska niemieckie opanowały Kielce już w pierwszych dniach września. Na początku okupacji hitlerowcy zamordowali

prezydenta miasta, Stefana Artwińskiego. Lata 1939-1945 to dla Kielc okres aktywnej konspiracyjnej walki o odzyskanie wolności.

Wojska hitlerowskie zostały wyparte z miasta przez Armię Czerwoną 15 stycznia 1945 r. Ostatnim tragicznym akordem istnienia zorganizowanej społeczności żydowskiej w Kielcach był pogrom z 4 lipca 1946 r. Na skutek pogłosek o porwaniu przez Żydów chłopca narodowości polskiej, tłum zgromadzony przed kamienicą przy ul. Planty 7/9 (siedziba przedstawicielstwa Centralnego Komitetu Żydów w Polsce), zamordował 42 ocalałych z Holocaustu jej mieszkańców. Pogrzeby ofiar pogromu odbyły się na kieleckim cmentarzu żydowskim 8 lipca 1946. O kieleckim pogromie przypominają tablice pamiątkowe na budynku przy ul. Planty 7/9, oraz pomnik pomiędzy ulicami: IX Wieków Kielc i Piotrkowską, odsłonięty w 2006 r. w 60-tą rocznicę tragedii.

Lata powojenne to okres ciągłej rozbudowy, szczególnie intensywnej w latach 70-tych.

Miasto wykorzystało członkostwo w Unii Europejskiej. Dzięki środkom unijnym, stało się przyjazne dla swoich mieszkańców, turystów, biznesmenów i osób niepełnosprawnych. To miejsce ważnych wydarzeń kulturalnych i sportowych o charakterze międzynarodowym.



ŚW 1A ok. 2,5 km *

Trasa spacerowa: Ul. Mojżesza Pelca (parking) – ul. Piotrkowska – pl. Konstytucji (USC) – rynek (Urząd Miasta, Muzeum Dialogu Kultur) – ul. Mała – pl. NMP (pałac Biskupów Krakowskich, bazylika katedralna Wniebowzięcia NMP, ogrody) – ul. Jana Pawła II (Muzeum Wsi Kieleckiej) – ul. Zamkowa (wzgórze zamkowe, pałac Tomasza Zelińskiego) – skwer im. S. Żeromskiego – ul. A. Mickiewicza – pl. Wolności (Muzeum Zabawek i Zabawy) – ul. Ewangelicka (kościół ewangelicko-augsburski pw. Świętej Trójcy) – pl. S. Moniuszki (pomnik H. Sienkiewicza, centrum kultury) – ul. św. Leonarda (Muzeum Historyczne Kielc – rynek – ul. Warszawska (IPN Przystanek Historia) – al. IX Wieków Kielc – ul. Mojżesza Pelca

Warto zobaczyć:

- pałac Biskupów Krakowskich z lat 1637-1641, powstały z inicjatywy biskupa Jakuba Zadzika, (przykład polskiej rezydencji z epoki dynastii Wazów), ob. Muzeum Świętokrzyskie i Muzeum Narodowe, na tyłach którego znajduje się Ogród Włostki,
- bazylikę katedralną Wniebowzięcia NMP z 1171 r., ufundowaną przez biskupa krakowskiego Gedeona, wielokrotnie przebudowywaną w XVI, XVII i XIX w.,
- kościół św. Wojciecha, najstarsza świątynia w Kielcach z X w., ob. zabudowa z 1763 r.,
- barokowy kościół Świętej Trójcy z lat 1640-1644.,
- pałac Tomasza Zelińskiego z lat 1847-1858, orędownika kultury, ob. Dom Środowisk Twórczych,
- pobernardyński kościół i klasztor na wzgórzu Karczówka z lat 1624-1631, od 1957 r. oo. Pallotyńi,
- kościół garnizonowy pw. Matki Boskiej Królowej Polski, dawna cerkiew z lat 1902-1904, wzorowana na soborze Izaakowskim w Petersburgu,



- klasycystyczny kościół ewangelicko-augsburski pw. Świętej Trójcy, świątynia ekumeniczna w Polsce,
- modrzewiowy dworek Laszczyków z 1788 r., kryty łamanym gontem, z białymi ścianami i portykiem kolumnowym, ob. Muzeum Wsi Kieleckiej,
- średniowieczny rynek z zabudową z XVIII i XIX w., na skwerze figura św. Tekli z 1765 r.,
- ulicę H. Sienkiewicza, wytyczoną w latach 20. XIX w. jako ulica Konstantego, później ulica Pocztowa (główna ulica miasta, wyłączona z ruchu kołowego, znajdują się tu m.in. hotele Wersal i Bristol, teatr im. Stefana Żeromskiego, secesyjny budynek Banku Gospodarki Żywnościowej),
- synagogę z 1902 r.,
- cmentarz żydowski z 1868 r.,
- cmentarz Stary z ok. 1800 r., wielonarodowościowy z cennymi nagrobkami z pocz. XIX w.
- park miejski im. S. Staszica z 1830 r.,
- dworek Karscha z I połowie XIX w., w latach 1888-1890 malował tu Jan Styka,
- kościół Świętego Krzyża z lat 1904-13, ukończony po 1945 r.



Informacja:

Regionalne Centrum Informacji Turystycznej****,
ul. Sienkiewicza 29, 25-007 Kielce, tel. 41 348 00 60, www.um.kielce.pl

ŚW 2A ok. 3,9 km *

Trasa spacerowa:

Ul. 1 Maja/gen. Rzewuskiego (parking, sanatorium, park zdrojowy, kaplica św. Anny) – al. A. Mickiewicza – pl. Zwycięstwa (skwer) – ul. Bohaterów Warszawy (kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, synagoga) – powrót tą samą drogą



Busko-Zdrój położone jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, w odległości 50 km na południe od Kielc i 80 km na północ od Krakowa, na wysokości 220-250 m n.p.m., w regionie zwanym Ponidzie i rozciąga się na zboczach Garbu Wójczańsko-Pińczowskiego.

Warto zobaczyć:

- układ urbanistyczny miasta,
- drewniany kościół cmentarny pw. św. Leonarda z 1699 r.,
- zespół klasztorny Norbertanów,
- kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z lat 1592-1621, odbudowany w 1820 r.,
- synagogę z 1929 r., ob. pomieszczenia handlowe,
- zespół uzdrowiskowy,
- Łazienki, ob. sanatorium „Marconi” z 1836 r.,
- park zdrojowy z lat 1833-1835,
- szpital św. Mikołaja z 1837 r., ob. sanatorium „Mikołaj”,
- kaplicę pw. św. Anny w parku zdrojowym z lat 1884-1886, rozbudowana w 1907 r.,
- domy z XIX w.,
- zabudowę ul. 1 Maja 1-19,
- willę „Bristol” z pocz. XX w.,
- drewnianą willę „Bagatela Mała” z XIX w.,
- willę „Oblęgorek”, ul. 1 Maja 19, z 1903 r.,
- willę „Zielona”, ob. sanatorium „Willa Zielona”, ul. 1 Maja 39,
- willę „Derśław” z 1911 r., ob. pensjonat.



Informacja:

Centrum Informacji Turystycznej w Busku-Zdrój***, 28-100 Busko-Zdrój, al. Mickiewicza 22, tel. 41 370 10 22, www.umig.busko.pl

JĘDRZEJÓW WOKÓŁ KLASZTORU CYSTERSÓW

ok. 0,5 km * ŚW 3A

Trasa spacerowa:

Polecamy spacer z ul. Wilanowskiej przy klasztorze Cystersów. Spacer obejmuje założenie klasztorne Cystersów



Jędrzejów leży na Płaskowyżu Jędrzejewskim, będący częścią Wyżyny Małopolskiej w odległości 38 km od Kielc nad rzekami Jasionka i Brzeznica.



Warto zobaczyć:

- zespół opactwa pobenedyktynskiego na Łysej Górze, klasztor Misjonarzy Oblatów m.N.,
- bazylikę mniejszą pw. Trójcy Świętej i sanktuarium Relikwii Drzewa Krzyża Świętego,
- muzeum parku narodowego (w jednym ze skrzydeł opactwa),
- osadę średniowieczną w Hucie Szklanej,
- Drogę Królewską,
- Centrum Kulturowo-archeologiczne w Nowej Słupi,
- Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego,
- skalne rumowisko, charakterystyczne dla Gór Świętokrzyskich, tzw. gołoborze, ścisły rezerwat przyrody obejmujący las jodłowo-bukowy,
- pozostałości wału kultowego przedchrześcijańskiego miejsca kultu pogańskich Słowian.

Informacja:

Centrum Informacji Turystycznej w Jędrzejowie**, pl. Tadeusza Kościuszki 7-8, 28-300 Jędrzejów, tel. 41 386 54 89, www.umjdrzejow.pl

KAZIMIERZA WIELKA

ŚW 4A ok. 0,9 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Armii Krajowej (parking, baszta)
– al. Parkowa (grobla między stawami, rzeka Małoszówka) – most – ul. 1 Maja (pałac Lacon, dawna cukrownia, dworek, łąka z kwiatami na wyspie, kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego)

Warto zobaczyć:

- kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z 1633 r., przebudowany w latach 1894-1895,
- zespół pałacowy z XIX w., pałacyk z drugiej połowy XIX w., budynek zarządu cukrowni z połowy XIX w.,
- wieżę mieszkalną z 1888 r. zwaną basztą lub okrągłakiem, ob. Muzeum Ziemi Kazimierskiej,
- park dworski z XVIII w., przebudowany w II poł. XIX w. i w 1950 r.

Informacja:

Centrum IT w Kazimierzy Wielkiej**, ul. Kościuszki 13, 28-500 Kazimierza Wielka, tel. 41 350 10 08, www.kazimierzawielka.pl

NA ZAMKU W CHĘCINACH

ŚW 5A ok. 1 km ***

Trasa spacerowa:

Polecamy zatrzymać się na parkingu zamkowym przy ul. Jędrzejowskiej w Chęcinach. Stąd traktem możemy dostać się do zamku – powrót tą samą drogą. Trasa trudna – duże nachylenie ale podjazd na wózkach możliwy.

Warto zobaczyć:

- ruiny zamku królewskiego z 2. poł. XIII w.,
- średniowieczny układ ulic i zabudowę z XVI-XIX w.,
- późnogotycki kościół św. Bartłomieja z ok. 1600 r., przebudowany w 1. połowie XVII w. z manierystyczną kaplicą z 1614 r.,
- dawny zespół klasztorny Franciszkanów fundacji Kazimierza III Wielkiego z XIV w.,
- barokowy zespół klasztorny Klarysek z 1643 r., od 1930 r. siostr Bernardynek,
- renesansową kamienicę Niemczówkę z 1570 r. ob. Centrum Informacji Turystycznej i Historycznej Gminy Chęciny,
- dawny kościół szpitalny św. Ducha,
- ratusz z XIX w.,
- mykwa z XIX w.,
- późnorenesansową synagogę z 2. połowy XVII w.,
- cmentarz żydowski – kirkut,
- dwór starostów chęcińskich w Podzamczu.

Informacja:

Centrum IT i Historycznej Gminy Chęciny „Niemczówka”**, ul. Małogoska 7, 26-060 Chęciny, tel. 41 315 18 29, www.checiny.pl



ŚWIĘTY KRZYŻ

ok. 5,3 km ***

ŚW 5B

Trasa spacerowa:

Huta Szklana (parking Święty Krzyż)
– droga Święty Krzyż (ok. 2 km – platforma widokowa nad gołoborzem na Świętym Krzyżu, 0,5 km – zespół opactwa pobenedyktynskiego na Łysej Górze, klasztor oo. Oblatów, sanktuarium Relikwii Drzewa Krzyża Świętego) – powrót na parking

Łysa Góra to szczyt o wysokości 594 m n.p.m. w Górach Świętokrzyskich, położony we wschodniej części pasma Łysogór w Nowej Słupi, objęty ochroną w ramach Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Zbudowany z piaskowców kwarcytowych i łupków kambryjskich.



Warto zobaczyć:

- zespół opactwa pobenedyktynskiego na Łysej Górze, klasztor Misjonarzy Oblatów m.N.,
- bazylikę mniejszą pw. Trójcy Świętej i sanktuarium Relikwii Drzewa Krzyża Świętego,
- muzeum parku narodowego (w jednym ze skrzydeł opactwa),
- osadę średniowieczną w Hucie Szklanej,
- Drogę Królewską,
- Centrum Kulturowo-archeologiczne w Nowej Słupi,
- Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego,
- skalne rumowisko, charakterystyczne dla Gór Świętokrzyskich, tzw. gołoborze, ścisły rezerwat przyrody obejmujący las jodłowo-bukowy,
- pozostałości wału kultowego przedchrześcijańskiego miejsca kultu pogańskich Słowian.

Informacja:

Klasztor Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej – Sanktuarium Relikwii Drzewa Krzyża Świętego, Święty Krzyż 1, 26-004 Bieliny, tel. 41 317 70 21, www.swietykrzyz.pl

PARK ETNOGRAFICZNY W TOKARNI

ŚW 5C ok. 2,7 km **

Trasa spacerowa:

Tokarnia DK7 (parking przy Muzeum Wsi Kieleckiej)



Park Etnograficzny w Tokarni, zlokalizowany przy trasie prowadzącej z Kielc do Krakowa, w zakolu Czarnej Nidy. Muzeum Wsi Kieleckiej – Park Etnograficzny w Tokarni powołano w 1976 r., Jest realizacją założeń naukowych etnografa i znawcy tradycyjnej kultury ludowej prof. Romana Reinfussa. Jego zamierzeniem było odtworzenie typowego układu osadniczego wiosek z różnych subregionów Kielecczyzny.

Na ponad 70 hektarowym obszarze, zgromadzono najcenniejsze zabytki XVIII/XIX-wiecznego budownictwa drewnianego z terenu Gór Świętokrzyskich, Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, Wyżyny Sandomierskiej i Niecki Nidziańskiej. Zagrody wiejskie, obiekty małomiasteczkowe, dwór, budynki folwarczne, zabytki przemysłu wiejskiego, obiekty sakralne.

Informacja:

Park Etnograficzny w Tokarni, Tokarnia 303, 26-060 Chęciny, tel. 41 315 41 71
tel. kom.: 519 467 107, skansen@mwk.com.pl, www.mwk.com.pl

POLANA ŚWIĘTOKRZYSKA

ŚW 5D ok. 0,6 km *

Kompleks Świętokrzyska Polana położony jest w sercu regionu świętokrzyskiego, na polanie otoczonej lasem, z której rozciąga się piękny widok na okolicę. To jedna z najbardziej atrakcyjnych części Gór Świętokrzyskich.



Kompleks stanowi połączenie kilku niezwykłych atrakcji. Znajduje się tu OCEANIKA, czyli zespół wielkich akwariów, w których pływają ryby i wodne stworzenia z całego świata. Jest też Park Miniatur Świętokrzysko z najważniejszymi zabytkami województwa świętokrzyskiego, Kraina Zabawy z mnóstwem atrakcji dla dzieci oraz Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy Polanika, oferujący profesjonalne zabiegi i noclegi w pokojach o wysokim standardzie.

Doskonałe położenie, bogata oferta i różnorodność atrakcji sprawiają, że kompleks to doskonałe miejsce na dzień, weekend i na dłuższe wakacje. Dojazd od strony Kielc lub Zagnańska.

Informacja:

Kompleks Świętokrzyska Polana, ul. Laskowa 95, Chrusty, 26-050 Zagnańsk, tel. 41 260 50 60, www.swietokrzyskapolana.pl

KOŃSKIE – PO OGRODACH I WOKÓŁ PAŁACU

ok. 1,5 km * ŚW 6A

Trasa spacerowa:

Pl. T. Kościuszki (parking) – ul. Granata (kolegiata pw. św. Mikołaja i Wojciecha) – przy banku spółdzielczym przejście do parku im. Tarnowskich (oranżeria, pomnik T. Kościuszki, altana, patac) – ul. Partyzantów – ul. Zamkowa – ul. Granata



Końskie położone jest na północnym skraju Gór Świętokrzyskich i Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej.



Warto zobaczyć:

- klasycystyczny zespół parkowo-pałacowy wzniesiony przez Jana Małachowskiego w latach 40. XVIII w., w skład zespołu wchodzi: pawilony i skrzydła pałacowe (Urząd Miasta i Gminy, starostwo), oranżeria egipska, świątynia grecka, glorieta, altana, pozostałości muru z basztami i neogotyckim domkiem Wnuczetów, neogotycka kapliczka, pomniki przyrody (stare lipy, dęby, brzozy, kasztany i klony),
- późnogotycką kolegiatę pw. św. św. Mikołaja i Wojciecha z lat 1492-1520, tympanon z pierwszej połowy XIII w.,
- układ urbanistyczny rynku i przyległe domy z XVIII i XIX w., z portalami kamiennymi,
- barokowy kościół św. Anny i św. Jana Chrzciciela z ok. 1770 r., dawna kaplica dworska,
- cmentarz z nagrobkami z XVIII i XIX w.,
- dom z 1798 r. przy ul. Piłsudskiego 26.

Informacja:

Centrum Informacji Turystycznej w Końskich, ul. Partyzantów 1, 26-200 Końskie tel. 41 372 90 88, www.umkonskie.pl

ŚW 7A ok. 1 km **

Trasa spacerowa:

Pl. Obrońców Pokoju – rynek (parking, Urząd Miasta, sąd, studnia, dom z Podcieniami, skwer) – ul. gen. „Grotą” S. Roweckiego (kolegiata św. Marcina) – ul. T. Kościuszki (brama Warszawska) – ul. J. Kilińskiego – ul. Majora L. „Topora” Zwierzdowskiego – pl. Obrońców Pokoju



Opatów położony jest na Wyżynie Sandomierskiej nad rzeką Opatówką. Nieopodal rozciągają się pasma Jeleniowskie i Iwaniskie, Gór Świętokrzyskich.



Warto zobaczyć:

- układ urbanistyczny miasta,
- romańską kolegiatę św. Marcina z II poł. XII w.,
- pozostałości murów miejskich wzniesionych przez kanclerza Krzysztofa Szydłowieckiego,
- bramę Warszawską,
- barokowy klasztor oo. Bernardynów z XIV-XV w.,
- podziemia opatowskie, dawne piwnice kupieckie wydrążone w lessie pod rynkiem starego miasta,
- dom z podcieniami na rynku z XVI w., ob. urząd miasta (ratusz),
- drewnianą kapliczkę św. Jana Nepomucena z przełomu XVIII i XIX w.,
- żydowskie Macewy,
- lapidarium na terenie dawnego cmentarza żydowskiego, ob. park miejski.

Informacja:

Centrum Informacji Turystycznej w Opatowie Opatów, pl. Obrońców Pokoju 34, tel. 15 868 13 01, 15 868 13 13, www.opatow.pl

ok. 0,9 km * ŚW 8A

Trasa spacerowa:

Ul. J. Głogowskiego (parking, Urząd Miasta) – ul. Nowa – rynek (pomnik pamięci, fontanna, kula kamienna, skwer) – ul. Okólna – ul. Kościelna (pomnik Jana Pawła II, kolegiata św. Michała Archanioła) – ul. Górzysta – ul. Okólna – ul. Siennieńska – ul. J. Głogowskiego



Ostrowiec Świętokrzyski leży nad rzeką Kamienną. Jego północna część znajduje się na Przedgórzu Iłżeckim, a południowa na skraju Wyżyny Opatowskiej. Kilkanaście kilometrów na południowy zachód od miasta rozpościera się Pasmo Jeleniowskie, Gór Świętokrzyskich.

Nieopodal Ostrowca znajduje się rezerwat archeologiczny w Krzemionkach, z neolityczną kopalnią krzemienia, a także liczne zabytki związane z historią Staropolskiego Okręgu Przemysłowego.



Warto zobaczyć:

- zespół pałacowo-parkowy z dawnym pałacem hrabiów Wielopolskich z lat 1887-1899, ob. Muzeum Historyczno-Archeologiczne,
- kolegiatę pw. św. Michała Archanioła z początku XVII w., przebudowana w latach 1924-1938 stylu neobarokowym,
- barokowy kościół pw. św. Stanisława Biskupa z 1700 r., obok dzwonnica,
- pałac myśliwski hrabiów Wielopolskich, ob. hotel Pałac Tarnowskich,
- drewniany kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego z 1932 r., wybudowany w stylu zakopiańskim,
- dawny zajazd pocztowy z przeł. XVIII i XIX w.,
- budynek poczty z lat 1925-27,
- dworzec kolejowy z końca XIX w.,
- figurę św. Floriana z 1776 r. na pl. św. Floriana,
- dwór z XIX w., ul. Świętokrzyska 40.

Informacja:

Punkt IT w Ostrowcu Świętokrzyskim**, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Siennieńska 54, tel. 609 222 800, 41 247 65 80, www.um.ostrowiec.pl

JURAPARK BAŁTÓW

ŚW 8B ok. 1,6 km *



Jura Park Bałtów to kompleks turystyczny o pow. ok. 100 ha znajdujący się we wsi Bałtów, ok. 15 km na północny wschód od Ostrowca Świętokrzyskiego. Odkryto tu m.in. tropy górnourajskich dinozaurów, takich jak: allozaura, stegozaura, kamptozaura i kompsognata. Stowarzyszenie Delta i Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Bałtów Bałt postanowiły zilustrować znaleziska, w celu zainteresowania turystów. Pierwotnie planowano, iż modele gadów będą ustawione w miejscach, gdzie odkryto ich tropy. Bałtowski Park Jurajski otwarto 7 sierpnia 2004 r.

Warto zobaczyć:

- Jurapark,
- Muzeum Juraskie,
- Gondwanę,
- prehistoryczne Oceanarium,
- Żydowski Jar,
- zwierzyniec Bałtowski,
- Wioskę Czarownic,
- park rozrywki,
- kino Emocji Cinema 5D,
- krainę koni,
- skansen Pszczeli,
- galerię Stary Młyn,
- dzieje Polski w miniaturze,
- centrum konferencyjno-rekreacyjne,
- rollercoaster,
- atrakcje wodne,
- stację narciarską Szwajcarię Bałtowską.



Informacja:

Bałtowski Kompleks Turystyczny, ul. Bałtów 8a, 27-423 Bałtów, tel. 41 264 14 21, www.juraparkbaltow.pl

PIŃCZÓW

ok. 1,6 km *

ŚW 9A

Trasa spacerowa:

Pl. Wolności (parking, skwer, pomnik, kościół św. Jana Ewangelisty) – ul. Marszałka J. Piłsudskiego (pałac Wielopolskich, USC, pozostałości zamku, kaplica św. Anny) – pl. Wolności – ul. Batalionów Chtopskich (zespół klasztorny oo. Franciszkanów Reformatów, kościół pw. Nawiedzenia NMP) – ul. Klasztorna – pl. Wolności



Pińczów położony jest na Ponidziu, nad rzeką Nidą, ok. 39 km na południe od Kielc. Miasto od północy opiera się o zbocza wzgórz wchodzących w skład Garbu Pińczowskiego.

Warto zobaczyć:

- zespół klasztorny oo. Paulinów z 1449 r. założony przez kardynała Zbigniewa Oleśnickiego z bratem Janem Głowaczem,
- manierystyczny kościół św. Jana Ewangelisty z XVII w.,
- zespół klasztorny oo. Reformatów na Mirowie,
- późnorenansowy kościół pw. Nawiedzenia NMP z lat 1587-1619,
- manierystyczną kaplicę św. Anny z 1600 r.,
- dom Ariański z przełomu XVI i XVII w. (zwany drukarnią Ariańską) na Mirowie, ob. oddział Archiwum Państwowego w Kielcach,
- pałac Wielopolskich z 1789 r., pawilon ogrodowy w kształcie baszty z XVI w.,
- pozostałości pińczowskiego zamku z XIII w.,
- cmentarz z I wojny światowej.



Informacja:

Centrum IT w Muzeum Regionalnym w Pińczowie*** 28-400 Pińczów, ul. Piłsudskiego 2a, tel. 41 357 24 72, www.muzeumpinczow.pl

W1 ok. 1,6 km **

ŚW 10A W2 ok. 2 km **

Trasa spacerowa:

Ul. S. Żeromskiego (parking przy klasztorze Benedyktynek, kościół św. Michała Archanioła, seminarium) – ul. Browarna (Brama Opatowska) – ul. Opatowska – ul. Szpitalna – Mały rynek (fontanna) – rynek (ratusz, studnia, kamienie) – ul. Mariacka (pałac Biskupów Sandomierskich, dzwonnica, bazylika katedralna Narodzenia NMP) – ul. Katedralna – W1: ul. J. Długosza – ul. Ks. A. Rewery – ul. Mariacka – rynek – ul. gen. M. Sołkowskiego – ul. Browarna – ul. S. Żeromskiego. W2: ul. Zamkowa (Zamek Królewski) – ul. Podwale Górne (mury obronne, WC) – ul. S. Żeromskiego



Sandomierz położony jest nad Wisłą na Nizinie Nadwiślańskiej i rozciąga się od Wyżyny Sandomierskiej po Równinę Tarnobrzeską. Większość zabudowy wraz z historycznym centrum znajduje się nad lewym brzegu Wisły a przemysłowa część miasta, zwana Nadbrzeziem, leży na prawym brzegu Wisły, w Kotlinie Sandomierskiej, i graniczy z Tarnobrzegiem. Przez miasto przebiegają szlaki turystyczne: cysterski, św. Jakuba, Via Jagiellonica, Architektury Drewnianej oraz Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo.

Wyżyna pokryta jest warstwą lessów o miąższości do 30 m. Pokrywa lessowa podatna na działanie erozji wodnej porożcinana jest licznymi jarami i wąwozami opadającymi ku rzece. Po wschodniej stronie miasta, w rejonie tzw. Gór Pieprzowych widoczne są odsłonięte spod warstwy lessu tzw. łupki kambryjskie.



Warto zobaczyć:

- zespół urbanistyczno-architektoniczny i krajobrazowy Starego Miasta z XIII-XIX w.,
- gotycki ratusz z poł. XIV w. z ośmioboczną wieżą,
- renesansową zabudowę Starego Rynku – kamienice,
- gotycką bazylikę katedralną Narodzenia NMP z XIV w., wewnątrz polichromie z 1421 r.,
- dzwonnice z XVIII w.,
- kościół pw. św. Pawła z 1. połowy XV, XVIII w., dzwonnice,
- synagogę z domem gminy żydowskiej, ob. archiwum,
- zespół klasztorny Benedyktynek z 2. poł. XVII–XVIII w., ob. seminarium duchowne,
- barokowy kościół rektoralny św. Michała Archanioła z lat 1686-92,
- zespół klasztorny oo. Dominikanów z XIII w.,
- dominikański kościół św. Jakuba z lat 1226-50, z fundacji Iwona Odrowąża,
- kościół pw. Świętego Ducha z XIV w.,
- renesansowy zamek królewski z XIV w.,
- zespół klasztorny Reformatów z 1679-90, kościół św. Józefa, ogród klasztorny,
- jezuickie kolegium – Collegium Gostomianum z lat 1605-15,
- pozostałości murów obronnych z XIV w.,
- gotycką Bramę Opatowską z poł. XIV w., zwieńczoną renesansową attyką, ufundowana przez króla Kazimierza Wielkiego,
- drewniany dworek z XVIII/XIX w.,
- dworek Cypriana Strużyńskiego z 1861 r.,
- mansjonarię – Dom Długosza z lat 1476, XVII w., ob. Muzeum Diecezjalne,
- sufraganówkę z 1792 r.,
- domy na ul. Opatowskiej,
- kamienicę Oleśnickich z przeł. XVII/XVIII w.,
- trasę podziemną Lochy Sandomierskie – sieć korytarzy kupieckich wydrążone w skale lessowej,
- odwach na rynku z poł. XIX w.,
- spichrz z 1696 r.



Informacja:

Centrum Informacji Turystycznej w Sandomierzu***, 27-600 Sandomierz, ul. Rynek 20 tel. 15 644 61 05, www.sandomierz.pl

SKARŻYSKO-KAMIENNA – NAD ZLEWEM I W MUZEUM IM. ORŁA BIAŁEGO

ŚW 11A ok. 0,7 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Wioślarska (parking nad zaporą przy kempingu) – ul. Stoneczna (muzeum, ośrodek nad zalewem, plaża)

Skarżysko-Kamienna położone jest na pograniczu Płaskowyżu Suchedniowskiego i Garbu Gielniowskiego oraz na północnym obrzeżu Gór Świętokrzyskich, nad rzeką Kamienną oraz jej dopływami Kamionką, Bernatką i Oleśnicą.



Warto zobaczyć:

- klasycystyczny dworek z XIX w., ob. Muzeum im. „Orła Białego”,
- pozostałości pieca hutniczego z XVIII/XIX w.: fundamenty, mur oporowy, kanał przepustowy (jedyne zachowane gar wielkiego pieca w Staropolskim Okręgu Przemysłowym),
- drewniany kościół pw. św. Józefa z 1928 r.,
- bazylikę mniejszą, sanktuarium pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej z 1989 r.,
- neogotycki kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego z 1923 r.,
- pomnik Leopolda Staffa,
- zalew Rejów o powierzchni 30 ha na rzece Kamionce (tor wyścigowy, plaża, kemping).



Informacja:

Centrum IT w Skarżysku-Kamiennej, ul. Wileńska 34a, 26-100 Skarżysko-Kamienna, tel. 41 252 83 96, www.um.skarzysko.pl

STARACHOWICE

ok. 0,7 km * ŚW 12A

Trasa spacerowa:

Ul. Rzemieślnicza/Kościelna (parking, kościół pw. św. Trójcy) – ul. Kościelna – rynek (pomnik Poległym za Ojczyznę, skwer) – ul. Wysoka – ul. Niska – rynek – ul. Kościelna



Starachowice położone są na pograniczu Gór Świętokrzyskich i Przedgórze Iłżeckiego w dolinie rzeki Kamiennej, w otoczeniu Puszczy Świętokrzyskiej.



Warto zobaczyć:

- zespół zakładu wielkopieczowego z XIX w.,
- budynek dozorczy hutniczego z ok. 1840 r. (ob. Muzeum Regionalne PTTK i schronisko PTTK),
- budynek mieszkalny z ok. 1840 r., należący do osiedla fabrycznego przy zakładzie wielkopieczowym,
- kościół pw. św. Trójcy z 1681 r., przebudowany w XIX w.,
- Starachowicką Kolej Dojazdową (wąskotorowa),
- cmentarz żydowski z XIX w.,
- budynek dawnej poczty z 2. poł. XIX w.,
- cmentarz katolicki założony ok. 1860 r. z ok. 30 nagrobkami z XIX w.,
- dawny zespół fabryczny z 1. połowy XIX w. w dzielnicy Michałów,
- zespół zabudowy mieszkalnej i usługowej z okresu międzywojennego.

Informacja:

Centrum Informacji Turystycznej w Starachowicach, ul. Piłsudskiego 95, 27-200 Starachowice, tel. 693 779 899, www.starachowice.eu

STASZÓW

ŚW 13A ok. 1,1 km *

Trasa spacerowa:

Rynek (parking, ratusz) – ul. Opato-wska – ul. Wschodnia (dworek) – ul. Ogrodowa (kościół św. Ducha) – ul. Kościelna (kościół pw. św. Bartłomieja) – ul. Szpitalna – ul. Ry-twiańska – rynek



Staszów leży na Wyżynie Kielecko-Sandomierskiej, nad rzeką Czarną Staszowską w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego na pograniczu Gór Świętokrzyskich, Sandomierszczyzny i Poniądzia.

Warto zobaczyć:

- układ urbanistyczny miasta,
- rynek ze starym miastem o układzie szachownicowym,
- klasycystyczny ratusz z 1783 r., z arkadowymi podcieniami,
- gotycko barokowy kościół pw. św. Bartłomieja z lat 1342–43, z wieżą z 1610 r. i kaplicą Matki Bożej Różańcowej z lat 1613–1623,
- klasycystyczną dzwonnice z ok. 1892 r.,
- dworek miejski z XIX w.,
- park miejski z 1886 r.,
- domy z początku XIX w. wzdłuż ulic Kościelnej, Wschodniej, Krakowskiej i Parkowej,
- kapliczkę pw. św. Jana Nepomucena z 1848 r., na dawnym kurhanie,
- dworek Myśliwski z XIX w. przy ulicy Krakowskiej,
- pomnik ku czci T. Kościuszki.



Informacja:

Punkt Informacji Turystycznej w Staszowie, ul. Parkowa 6, 28-200 Staszów, tel. 508 497 133, www.staszow.pl

WŁOSZCZOWA

ok. 0,6 km * ŚW 14A

Trasa spacerowa:

Pl. Wolności (parking, skwer, studnia,) – ul. Partyzantów (kościół Wniebowzięcia NMP, figura maryjna, figura św. Floriana) – ul. A. Mickiewicza – ul. Żwirki – pl. Wolności



Warto zobaczyć:

- układ urbanistyczny centrum miasta z XVI w.,
- kopiec św. Jana Nepomucena z XII–XIII w., na dawnym grodzisku znajduje się barokowa figura św. Jana Nepomucena,
- pozostałości założeń obronnych po dworze Szafranców (herbu Stary Koń) z XVI w.,
- kościół Wniebowzięcia NMP z XVII w., rozbudowany w XIX w.,
- klasycystyczną kaplicę Wszystkich Świętych z lat 1786–88,
- figura św. Floriana z XIX w. w rynku.

Informacja:

Centrum IT we Włoszczowie*, 29-100 Włoszczowa, ul. Wiśniowa 23, tel. 41 394 14 05, www.wloszczowa.pl

GREEN VELO ŚW 15A

ok. 211 km, w tym 203 km trasy głównej i 8 kilometrów tras łącznikowych i bocznych ***

Trasa rowerowa i na handbike:

Sandomierz – Skotniki – Klimontów – Ujazd – Iwaniska – Raków – Borków – Dyminy – Kielce – Szczukowice – Oblęgorek – Grzymałków – Plenna – Sielcia Wielka – Końskie.

Świętokrzyski odcinek szlaku liczy ok. 210 km. Jest przeprowadzony przez jedne z najciekawszych zakątków ziemi Świętego Krzyża, choć same Góry Świętokrzyskie omija. Pozwala za to poznać inne, równie ciekawe zabytki. Wśród nich warto wymienić dawny pałac Biskupów Krakowskich w Kielcach, wzgórze katedralne i rezerwat Kadzielnia, choć aby je zobaczyć trzeba ze szlaku głównego na moment zjechać w stronę centrum stolicy województwa. Innymi architektonicznymi perłami na trasie będą niewątpliwie – pałacyk Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, bazylika w Klimontowie, odnowione zabytki w Rakowie, ruiny zamku Krzyżtopór w Ujeździe czy zabudowa sandomierskiego rynku. Szlak poprowadzono w taki sposób, by rowerzyści mieli okazję obcować z przyrodą. Lasy, parki, miejsca chronione, rzeki i zalewy – to te elementy, które poprawią wrażenia z jazdy.

Informacja:

www.greenvelo.pl